

Лингъ омъжъ челъ вѣнѣ, zidemte kasa ta; mi aproape de челъ извѣторіѣ de паче, дѣтемееазъ-дѣ економіеа та. Фериче de челъ че аре вѣчинѣ вѣни; дар' ваѣ de омъжъ, каре локзеште дѣпрезвѣ къ извѣторіѣ de гѣччанъ. Меѣиешіеа totѣ-de-a-зна съ o крѣдѣ. Къ че штіѣ, сѣѣтзеште; къ че поѣѣ, ажзѣт; de челе че вѣнтѣ реле, фѣреште пре вѣчинѣлѣ тѣѣ. —

8. Scóterea metaleloru.

Afară de petre, mai suntu și alte feluri de pământu, care suntu fôrte tari; însă înferbîntate în focu și lovite cu ciocanulu, nu se strică; ci să întindu sѣu se strângu, după cum voesce cine-va. Aceste feluri de pământu, se numescu **Metale**.

Metalele suntu așa de folositoare, în câtu omulu fără dѣnsele, astă-đi n'aru mai putѣ trăi. Ele se întrebuinteză la medicamente; și chiar sângele nostru conține o mare cătățime de feru și alte metale.

Unele din ele, suntu frumoșe și fôrte căutate. Metalele stau ascunse în sinulu pământului,—și mai cu sѣmă în munți.—Cele mai însemnate și mai necesare metale, suntu aceste: **aurulu, argintulu, arama, fierulu, cositorulu, plumbulu, mercuriulu, arseniculu, cobaltulu** etc.

Grópa de unde se seotu metalele, se numesce **minieră**. Lucrătorii cari scotu metale, se numescu **Șalgăi**. Șalgăii petrecu aci o viêtă fôrte tristă; nevędędu lumina sórelui și fiindu expuși la multe bóle.

Șalgăii câte-o-dată, suntu expuși la mari pericule; căci bolta minierii nefiindu bine sprijinită prin stâlpіi de pământu cari o ținu, cade; ș'atunci, acei nenorociți ómeni, se îngrópă de vii în acea adѣncime grozavă. Altă-dată, când miniera e sѣpată fôrte adâncu, se întâmplă să ęssă vr'unu isvoru mare de apă din păreții sѣu fundulu minierii, înneacănd'o cu toți șalgăii ce se află în ea.

Dar' celu mai mare pericolu pentru lucrători, este unu felu de aeru, care umple miniera și se aprinde fôrte lesne de lumînările pusse în nisce fѣnare, pe care șalgăii le pórtă pe capu, pentru a lumina miniera întunecósă. Când acestu aeru se aprinde, face o detunare multu mai mare de câtu prafulu de pușcă, și ommórá la momentu pe toți lucrătorii. Însă acum, mulțumită ómeniloru învѣțați, aceste pericule se întâmplă fôrte raru.

9. **Baea**. După doi ani de la luarea cetățiloru Kilia și Akermanulu de sub stăpânirea Unguriloru, Stephan primi veste că Matheiu Corvin, regele Unguriloru, întră în țeră c'o armată de 40 mii ómeni, și că pradă, ucide și arde totu ce găssescu în drumulu loru. Stephan însă, nu eră nepregătitu; căci sciussă, că Unguriloru nu li părea bine de luarea celoru doѣ cetăți. Ёi lăssă însă, ca să vină pѣnѣ la țirgusorulu Baea. Apoi Stephan, ordonă țeraniloru Moldoveni, să se pună pe la potici și să ucidă pe Unguri, când aru voi să fugă; ęr' elu merse cu armata sa, și nóptea, când Ungurii nu se așteptau, Stephan incunjură Baea și-i dede focu din tóte părțile. Ungurii spăimântați și bui-